

POL DE LONGIE

Gewezen koster in de Sint-Martinusparochie in Melle

Voltijdse, betaalde en goed opgeleide koster met een lange diensttijd zijn een zeldzaamheid geworden, lezen we in de inleiding van de onlangs in Nijmegen verschenen vernieuwde editie van het *Kostersboek*. Met Pol DE LONGIE, meer dan 60 jaar koster en organist, vonden we zo iemand in het Oost-Vlaamse Melle. Daar bracht de auteur van het *Kostersboek*, die nu in Nederland woont, haar jeugd door.

‘Alles wat een koster moest weten, stond in een groot boek’

Nicole LEHOUCQ

In zijn flat, twee hoog, woont hij op een boogscheut van de Sint-Martinuskerk in Melle, waar hij meer dan dertig jaar koster en vooral organist was. Pol DE LONGIE koos voor die stiel om orgel te kunnen spelen. Toen de Tweede Wereldoorlog uitbrak, was hij met de kostersopleiding bezig. Amper achttien en in volle oorlog, kreeg hij zijn eerste aanstelling. Vandaag is hij achtentachtig. Hij blikt terug op een lange loopbaan en rijgt de sappige anekdoten aaneen.

–Koster worden om orgel te kunnen spelen, hoe zit dat in elkaar?

Ja, dat was voor mij de enige mogelijkheid, want aan het Lemmensinstituut muziek studeren, mocht ik niet van thuis. Ik stam uit een gezin met negen kinderen uit Ooike, een landelijke gemeente bij Oudenaarde. Mijn vader was onderwijzer. Van jongs af aan was ik met muziek bezig. Die liefde erfde ik van mijn moeder. Zij had een mooie stem en kon goed piano spelen.

–Wat hield de opleiding tot koster in?

Aan de Bisschoppelijke Normalschool van Sint-Niklaas was een kostersschool verbonden. Daar trok ik in 1938 heen. We kregen een driejarige opleiding samen met de onderwijzers in spe. Voor ons waren er enkele specifieke vakken: muziek, gregoriaans en kerkgeschiedenis. Wat muziek betreft leerde ik piano, orgel, harmonie en zang. Alles wat een koster hoorde te weten, van wat je moest klaarzetten over de liturgische kleuren tot de verschillende gewaden, stond allemaal in een groot boek. Dat moest ik goed kennen.

–In 1941 werd u benoemd in Elsegem, een dorp in de buurt van Oudenaarde.

Ik was 18 toen, een van de jongste koster van het bisdom. Ik herinner me een ‘berechting’ in de winter, toen ik met een lantaarn en een bel naast de priester opstapte naar een afgelegen boerderij, om er de ziekenzalving toe te dienen. In de dorpskern kwamen de mensen buiten en knielden ze voor het heilig Sacrament. Dan trokken we door de velden verder. Ik was er nog maar pas, kende de weg niet en keek bij elk kruispunt naar de pastoor. Hij droeg het Sacrament en zei geen woord.

We hadden afgesproken dat hij zou knikken om af te slaan. Ik begreep zijn knik verkeerd, koos rechts en... zakte

Pol De Longie met een foto van toen hij het Van Peteghemorgel in de Sint-Martinus in Melle bespeelde. © Kristof Ghyselincx

door de sneeuw in het ijskoude water van een beek. De pastoor hielp me eruit. De boerin heeft me dan - veel te grote - kleren en schoenen geleend van haar zeventigjarige echtgenoot.

„Toen sommige registers van het prachtige orgel het niet meer deden, moest ik creatief zijn.”

–Welke veranderingen bracht het Tweede Vaticaanse Concilie?

Een aantal liturgische gewaden zoals een amict, een schouderdoek of de manipel, die priesters over de linkerarm droegen, moest ik niet meer klaar leggen. Ik maakte nog de periode mee van begrafenissen ‘eerste klas’, om elf uur, met vier priesters en drie zangers. Dan brandden er veel kaarsen en elk daarvan kreeg een stoffen doodskop opgespeld. Ik was in die periode koster van de Onze-Lieve-Vrouwkerk in Oudenaarde, waar ik in 1946 begon en 25 jaar lang bleef.

–U was daar ook koster in de gevangenis.

Ja, ik speelde er in de mis, had er ook een koor gevormd. Een keer maakte ik een opstand van de gevangenen mee. Toen moest ik in de kapel wachten tot de directeur mij kwam melden dat alles weer rustig was.

–Veel koster hadden een bijberoep. U ook?

Ik verzorgde familiedrukwerk en gaf in Melle ook privé muziekles. Koster werden vergoed volgens een barema, maar in Oudenaarde betaalde de pastoor, een oudere man, mij met fruit, prei en selder uit zijn moestuin. Ik had toen al een gezin met drie kinderen. Op zekere dag stapte ik naar het bisdom om de toestand voor te leggen, waarna de pastoor op het matje werd geroepen.

–Als koster opende en sloot u de kerkdeur. Ooit ongewenste bezoekers gehad?

In Elsegem was ik dat afsluiten eens vergeten. Toen ik ’s nachts terugkeerde, zat er een hond in de kerk. Hij was sneller buiten dan ik. In Melle ben ik ’s morgens eens op een inbraak uitgekomen. Ik trof een chaotische toestand aan, dat was schrikken.

–In Melle wijdde u zich volledig aan muziek.

In 1971 werd ik hier koster en na een tijd voltijds organist. Iemand die al langer in de kerk meehielp, vervulde de kostertaken. Ik had me altijd al vervolmaakt in muziek: orgel, compositieer, contrapunt. Ik heb ook zelf gecomponeerd. In Melle bespeelde ik een prachtig orgel, gebouwd door Maximilien Van Peteghem, en aangepast door Anneessens van Menen. Ook na mijn pensioen ben ik blijven orgel spelen in de kerk. Op het einde werkten sommige registers niet meer en moest ik creatief zijn. Maar het orgel bleef me inspireren. Twaalf orgelconcerten organiseerde ik hier, terwijl ik ook een aantal liederen schreef voor het Sint-Martinuskoor.

Annie Coppens-Baeten (red.), *Kostersboek, Een wegwijzer voor koster in de Kerk van de Romeinse Ritus*, Nijmegen, Centrum voor Parochiespiritualiteit, 2011, 352 blz., 29,50 euro. Meer info via 0031 24 355 80 29 en www.parochiespiritualiteit.org. Het *Kostersboek* is een aanrader voor vrijwilligers in de liturgie. Voor hen is er overigens ook *De zorg voor het huis des Heren*, ICLZ, 2005, 117 blz.